

ország legszebb tájának”, a Nyírségnek tiszta levegőjével, itt volt igazán otthon Krúdy Gyula, s ezt a kishazát vallja magáénak Jánosi Zoltán is, de szűk a tér, a recenziót írók tere: Prokrasztész-ágyba kényszerül a jegyzetíró a terjedelmi korlátok miatt.

Összegező mondattal, summával viszont tartozunk irodalomtörténet-írásunk kiváló képviselőjének. Legyen

rövid, két tagmondatból álló ez a summa: Jánosi Zoltán nem ismereteket közöl, ő beavatja olvasóit az irodalomba.

Könyve, mint az uránérc, sötétben is világít.

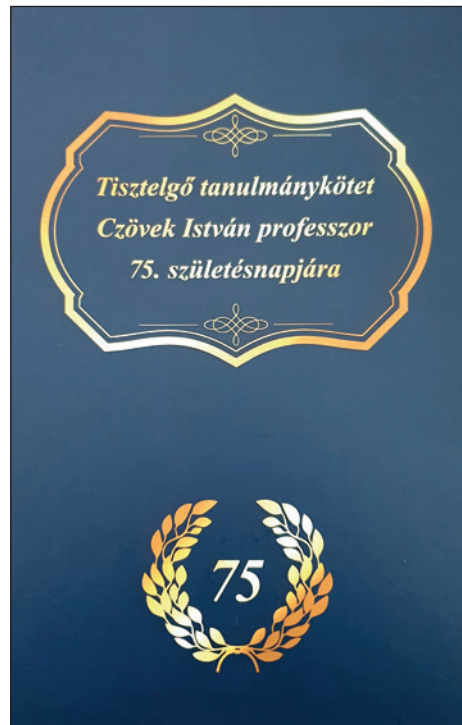
JÁNOSI ZOLTÁN: *Antigoné gyűrűi. Kézelek Kreón árnyékára.* Budapest, 2022, Magyar Napló. 716 p.

HEGEDŰS IMRE JÁNOS

Tisztelgő tanulmánykötet Czövek István professzor 75. születésnapjára

Czövek István professzor gazdag életútjának elismeréseként, 75. születésnapjára jelent meg az a tanulmánykötet, amellyel kollégái, egykori tanítványai, tisztelői lepték meg a több mint négy évtizedig tanító egyetemi tanárt. Czövek István a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola Történettudományi Tanszékének oktatója, majd tanszékvezetője, a Miskolci Egyetem tanára, a Magyar Történelmi Társulat Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei tagozatának vezetője, a New York Academy of Sciences és a Magyar Professzorok Világtanácsának tagja is volt. Kutatásaival, tudományos tevékenységével, magyar, német, orosz és angol nyelvű publikációival nemzetközi elismertséget vívott ki magának. 2019-ben életműdíjként kapta meg az Eötvös József-díjat oktatói, kutatói, tudományszervezői tevékenységéért.

A 250 oldal terjedelmű könyv 2021 novemberében a Magyar Történelmi Társulat kiadásában látott napvilágot, Vinnai Győző, Szoboszlai György és Zsoldos Ildikó szerkesztői munkájá-

nak és Csukovits Enikő lektori közreműködésének eredményeképp. Vinnai Győző személyes hangvétellő, elismerő szavai mellett Seszták Oszkárnak, a Sza-

bolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Közgűlés elnökének, egykori tanítványának méltató gondolatait is olvashatjuk a kötet köszöntőjében. „Czövek professzor jó tanároktól tanult, és maga is jó tanárrá vált. Szigorú ember hírében állt, de ezt mindig a minőség érdekében tette, mindig adni akart a diákoknak, elsősorban történelmi ismereteket, történelemszemléletet. Fontosnak tartotta az egyetemes történet oktatásának népszerűsítését, megerősítését a tanszéken. Tudományos kutatásának eredményeit beépítette oktatómunkájába. Tanárként, majd tanszékvezetőként korrekt kapcsolat ápolt a hallgatókkal. Jó hangulatú, igazi élményeket adó szakestekon vettünk részt tanszékvezetése idején, s a végzős hallgatók búcsúztatását is ő tette rendszeressé” – fogalmazott Vinnai Győző, a Nyíregyházi Egyetem Történettudományi és Filozófia Intézetének docense.

Az összesen tizennégy tanulmányt magában foglaló esztétikus megjelenésű könyv változatos témákat vonultat fel. A dolgozatok kronologikus rendet követve haladnak a középkor évszázadaitól a jelenkor aktualitásáig. A tizennégy tanulmány térben és időben is hatalmas ívet mér ki, hiszen a XIII. század elejének orosz hatalmi küzdelmeitől napjaink identitáspolitikai csatározásaiig terjed a spektrum, mégis, tematikai változosságuk ellenére ezen írások közös vonása, hogy valamilyen formában mind érintik azokat a kérdéseket, problémákat, melyek Czövek Istvánt hosszú történészi pályafutása alatt ugyancsak foglalkoztatták.

A hatalmi politikák szövevényes játéka, a birodalmi keretek közé vetett, XIX. századi Magyarország helyzete, lehetőségei, a még az I. világháború kezdete előtt robbanásig feszülő nem-

zetiségi és nemzeti konfliktusok, a XX. századi magyarság súlyos, nehezen feldolgozható vagy máig feldolgozhatatlan traumái: mindezek a témák, különböző kérdésfelvetések kere-tei közé ágyazva, visszaköszönek Czövek István publikációinak és előadásainak a kötet végén megtalálható tekintélyes listájáról is.

Az írások túlnyomó része a professzor fő kutatási „terepének” számító XIX. század, illetve a XX. század első felének egy-egy fontos jelenségét, történetét tárja az olvasó elé, de rögtön a kötet izgalmas nyitó tanulmányában Makai János Novgorod és a Vlagyimir-szuzdali nagyfejedelemség vibráló kapcsolatrendszerébe kínál az olvasó számára bepillantást, a mongol hódítást megelőző évtizedekben. A XII–XIII. századi hatalmi harcok mellett a szerző elemzi a két állam politikai berendezkedését is.

Papp Klára a XVI–XIX. század között élt arisztokrata hölgyek levelezéseibe enged betekinteni, rávilágítva arra a tényre, hogy a befolyásos férfiak oldalán helyet foglalva, a családi érdekek védelmében milyen fontos és összetett feladat hárult mindenkoron az asszonyokra. Az információtörténeti relevanciával is bíró érdekesítő írás egyúttal fényt vet a hazai arisztokrata asszonyok politikához való viszonyára is.

Fazekas Csaba egy, a szélesebb publikum számára kevésbé ismert történet szálait gombolyítja fel és helyezi a reformkori Magyarország politikai kontextusába: Bereg vármegyének az önálló magyar katolikus egyház létrejöttét szorgalmazó indítványa keletkezési körülményeit és fogadtatását mutatja be.

Ezt követően Egyed Ákos professzor már az 1848–49-es szabadságharc levezése, a megtorlás időszakába kalauzolja

az olvasót, Erdély hivatalos felosztását, helyzetének újrendezését vizsgálva a rendelkezésre álló források rendkívül alapos elemzése révén.

A dualizmus időszakával több tanulmány is foglalkozik. Püski Levente a hazai arisztokrácia meghatározó alakjainak politikai szerepvállalásáról ír. Tanulmányában beszámol arról is, milyen hatást gyakoroltak az I. világháborút követő események ennek a rétegnek az életmódjára, életvitelére, választási lehetőségeire. A Nyíregyházi Vöröskereszt fiókegylet megalakulásának és karitatív ténykedésének bemutatására vállalkozott Gubik Zsuzsanna. Írása alapján pontos képet kapunk arról, hogy milyen feladatokat látott el az egylet békeidőben és a háború vérzivataros éveiben. Kazup Lilla Szabolcs vármegye első polgári származású főispánjának, dr. Meskó Lászlónak a politikai pályafutását helyezte vizsgálódásának középpontjába.

Egy, az I. világháború kirobbanása előtti debreceni bombamerényletről írt Aszalós Péter, annak vallási és társadalompolitikai okait és következményeit is érintve. A szerző azt vizsgálta, hogy a Balkán mint Európa puskaporos hordója keltette lökéshullámként kell-e értékelnünk a világháború kirobbanása előtt kevesebb, mint fél évvel, 1914. február 23-án elkövetett pokolgépes robbantást. Csíki Tamás dolgozatában a Nagy Háború időszakának nemzetiségpolitikájáról, a korszak konfliktusairól, a királysértés vádjával indított perekről értekezik a korabeli magyar sajtó tükrében és a királysértés miatt indított büntetőperek iratain keresztül, néhány izgalmas esetleírást is megosztva az olvasóval.

A következő két írás előadásként a Nyíregyházi Egyetem Történettudo-

mányi és Filozófia Intézete és a Magyar Történelmi Társulat lokális tagozata által 2020. november 12-én megtartott, a pandémiás helyzet miatt az online térbe kényszerített, *A magyar arisztokrácia Trianon-traumája* című konferencián hangzott el. A szatmári Vécsey család tagjainak Trianon-traumájáról és túlélési-alkalmazkodási stratégiájáról, a Magyarországtól elcsatolt birtokokon a kisebbségi léttel járó nehézségekről, a „menni vagy maradni” dilemmáról olvashatunk a Nyíregyházi Egyetem Történettudományi és Filozófia Intézet intézetigazgatójának, Zsoldos Ildikónak drámai képet megrajzoló tanulmányában. Barta Róbert pedig a két világháború közötti Magyarország nagy barátjaként számon tartott kiváló történész és diplomata, Carlile Aylmer Macartney portréját egészíti ki néhány fontos vonással, a szakirodalom és Macartney munkáinak alapos bemutatásán keresztül.

Körei László az 1968-as Új Gazdasági Mechanizmus előzményeit, a mögötte fellelhető gazdaságpolitikai törekvéseket és a reform leállításának okait tekintette át, a korabeli szocialista táboron belüli politikai folyamatok kontextusán belül helyezve el a kérdést.

Forradalmi elit, vagy a tömegek lázadása? Az amerikai szélsőjobboldal ellenállás-tanai című munkájában a II. világháború utáni amerikai szélsőjobboldali csoportok „forradalmi” ideológiáinak és stratégiáinak a feltérképezésére vállalkozott Szoboszlav György, a Nyíregyházi Egyetem Történettudományi és Filozófia Intézetének docense, a Magyar Történelmi Társulat megyei tagozatának elnökhelyettese.

A kötet utolsó tanulmánya egy aktuális témát jár körbe: a brit történelemoktatás reformjáért, illetve az afrikai

származású briteknek az Anglia történelmében játszott szerepéről való ismeretek bővítéséért és elmélyítéséért síkra szálló The Black Curriculum mozgalom történetét, célkitűzéseit. Az általuk képviselt pedagógiai programot is bemutatja Szabó-Zsoldos Gábor.

A tanulmánykötetet Czövek István szakmai életrajza és pályafutásának legfontosabb állomásait megőrkítő fotógyűjtemény zárja. Utóbbiból kiemelném kétszeres professzorságát, hiszen a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskolára 1998-ban kapta meg egyetemi tanári kinevezését a köztársasági elnöktől, amit egy újabb megmérettetés után 1999-ben a Miskolci Egyetemre történt professzori kinevezés követett.

Összegzésképpen megállapítható, hogy a tisztelgő kötet – a szerkesztők munkáját is dicsérve – izgalmas kérdéseket boncolgató, rendkívül változatos írásoknak ad helyet, s ez a tematikai sokszínűség méltó tisztelgés ama gazdag karrierút előtt, amit Czövek István eddigi pályája során országosan és nemzetközileg elismert történészként, valamint tanárként bejárt.

Tisztelgő tanulmánykötet Czövek István professzor 75. születésnapjára. Szerk. Vinnai Győző – Szoboszlai György – Zsoldos Ildikó. Magyar Történelmi Társulat, Budapest-Nyíregyháza, 2021. 250. p.

HEGEDÜSNÉ STEVANYIK ANITA

Sőregi János néprajzi jegyzetei Panyoláról

Lassan feledésbe merül a XX. század első fele hazai múzeumügyének története, vele együtt a sokoldalú, jeles személyiségének, Sőregi János (Kiscigánd 1892 – Debrecen 1982) neve is. Édesapja, Sőregi Márton (1843–1915) a bodrogi Cigánd első néptanítója volt, aki Sárospatakon teológiai és tanítói tanulmányokat végzett, de ifjú korától foglalkoztatta őt az orvoslás tudománya is. Természetes gyógymódjaival és a maga készítette szereivel sok emberen segített, és az egész Bodrogi közben „csodadoktor” hírében állt. Kutató és rendszerező adottságait tovább örökölte fia, Sőregi János, a kiváló muzeológus, külföldön is elismert régész és numizmatikus, aki jogi tanulmányokat folytatott és tiszti iskolát végzett. Szülőfalujában 1920-ban ismerkedett meg a magyar néprajz jeleivel, Györffy Istvánnal, Ébner (Gönyey)

